

Senyora presidenta de les Illes Balears, autoritats, companys i amics,

Fa gairebé un any, i en la mateixa ocasió que avui ens reuneix, acabava les meves paraules amb un poema, escrit per un científic, que parla de transformació, canvi i que traspua una gran passió:

*Jo que vaig ser sorra i soc avui
cristall
per obra d'un gran foc,
jo que m'he sotmès
a l'exigent rigor de l'abrasiva talla,
tinc avui poder
de convocar la flama.
Així
el poeta i el neguit i la paraula
sorra, foc, cristall, estrofa, ritme
-ai d'aquell poema que no inflama!*

La brillant i captivadora lliçó inaugural de la Dra. Margalida Pons, «Poesia i ciència: la passió d'un encontre», enllaça perfectament i dona continuïtat a aquelles paraules del 17 de setembre de 2021. Sembla fet a posta, però no: es tracta d'una coincidència feliç i convenient, perquè és de continuïtat —i no de continuïsmes— que va la cosa. Continuïtat en el rumb emprès fa un any; continuïtat en el treball i en la il·lusió.

Un any: una mesura de temps. Diuen els físics teòrics que el temps no existeix. I immediatament matisen: «en el món de les partícules elementals». El temps, diuen, «és un fenomen emergent de la complexitat». Per als éssers complexos, com ara els humans, els cotxes o les institucions, el temps existeix i està indissolublement lligat a l'entropia i al seu augment: aquella maleïda tendència de la natura que fa que envellim i ens desbaratem (els humans, els cotxes i les institucions). Una maledicció que només es pot contrarestar amb energia i amb informació. I això és, precisament, el que ens vàrem comprometre fer i hem fet aquest darrer any. Hem construït i impulsat, això és, hem aportat energia i hem explicat; hem posat llum i mostrat, és a dir, hem donat informació. No cal ni dir que això és, també, el que farem el curs que avui inaugurarem.

El curs que ara acabem ha portat moltes novetats: per exemple, vàrem celebrar Nadal el 19 de maig, i també es graduaren les primeres promocions de Medicina i Odontologia.

La Secretària General ha fet un relat excel·lent de tot allò que ha significat el curs acadèmic 2021-2022, però no em puc estar de relatar en un estil més prosaic algunes de

les actuacions dutes a terme: hem redefinit i reformat la governança de les TIC, de la gestió acadèmica, de la contractació de serveis, i la de gestió del patrimoni. Gràcies al suport de la Direcció General de Política Universitària i Recerca de la Conselleria de Fons Europeus, Universitat i Cultura, hem començat a introduir una nova eina informàtica que ens permetrà implantar la comptabilitat analítica, alhora que facilitarà una justificació econòmica més transparent, acurada i completa. També amb el seu suport hem comprat un edifici que permetrà ampliar la seu de la UIB a Menorca (ara però, hem de fer aquesta ampliació, executar la reforma que implica... No miro a ningú...). Més recentment, hem creat (a la fi, perquè érem l'única universitat pública que no en tenia!) l'Oficina de Projectes Europeus i l'hem inserida en la creada, també recentment, Àrea d'Investigació, a imatge i semblança dels casos d'èxit estudiats. Alhora, hem donat —en la mesura que els recursos han permès— un petit impuls al Pla de foment de la recerca. Het fet avanços molt importants en la implantació de l'administració electrònica: el nostre agraïment més sincer a l'anterior Secretària General, que va posar en marxa el procés, i també ben sincer i profund i a tot l'equip de Secretaria General per la seva proactivitat i implicació.

Hem començat a definir i treballar en el Pla estratègic 2022-2026 (hem estat 16 anys sense), havent fet una revisió exhaustiva de gairebé tots els plans estratègics de les universitats espanyoles, públiques i privades. Per articular aquesta tasca, hem creat l'Oficina de Projectes Estratègics, amb la Unitat de Dades Institucionals, seguint el model de les que tenen altres universitats espanyoles i europees. Ho vàrem dir: volem «aprendre i aprendre dels qui saben», i és el que fem i farem.

A través de la Fundació Universitat-Empresa, hem donat un impuls renovat a la innovació i a la transferència mitjançant dos grans programes nous: un, adreçat al PDI i un altre, a les empreses.

A més, hem engegat tot un programa de projecció cultural per posar a l'abast de la societat el coneixement que generem, i hem establert el passaport cultural, mitjançant el qual els estudiants de grau obtindran reconeixement acadèmic per haver participat en activitats culturals organitzades per la Universitat de les Illes Balears.

Amb el suport de la Conselleria de Transició Energètica, hem començat a fer les primeres passes per tenir un campus energèticament autosuficient gràcies a energies renovables. D'aquesta manera, complim el compromís assumit amb la iniciativa Race to Zero (en tornarem a parlar més endavant).

També, i ho deixo per al final a posta, aquest darrer curs no tan sols hem aconseguit dos projectes importants, inclosos en els Plans Complementaris amb les Comunitats Autònomes, en les àrees de Biodiversitat i Astrofísica i Altes Energies. Han estat liderats per dues investigadores de la UIB, la Dra. Maria Capa i la Dra. Alícia Sintès,

respectivament, i han tingut una taxa d'èxit molt important per a una comunitat de la mida de la nostra (Andalusia o Catalunya en tenen 3, per exemple). A més a més, tal com la Secretària General ha narrat, hem ingressat en el selecte club dels qui tenen subvencions del Consell Europeu de la Recerca (*European Research Council*), les ERC *grants*, que s'atorguen directament a un investigador, i es tracta d'uns imports força respectables: dos milions d'euros. Parlo de la Universitat, és clar, però també, i si ampliem mires —i ens cal fer-ho, perquè la UIB no és més que una institució al servei d'aquest territori i la seva gent— escau de fer notar que fa poc més d'un any les Illes eren una de les regions d'Europa que no tenia cap subvenció de l'ERC. Avui en tenim 3: el 2021, la Dra. Anna Traveset, professora d'investigació del CSIC a l'IMEDEA (un dels instituts mixtos UIB-CSIC) n'aconseguia una; poc després, ja al 2022, el professor Massimiliano Zanin aterrava a l'IFISC (l'altre institut mixt UIB-CSIC), i la Dra. Marta Puxan-Oliva, del Dept. de Filologia Catalana i Lingüística General, es convertia en el primer membre del claustre de la UIB que aconseguia una ERC. Producció, captació i retenció de talent... El mèrit és, certament, dels investigadors, però també és cert que els compromisos institucionals adquirits amb ells han contribuït a fer que la UIB sigui un entorn atractiu per desenvolupar-hi la seva tasca, i que la preferissin per sobre d'altres ofertes. És també aquesta política de compromís amb el mèrit la que, a pesar de les nostres, més aviat, minses capacitats, ha contribuït perquè tinguem un cert èxit, en relació amb altres universitats, en les convocatòries més competitives de captació de recursos humans.

Continuant amb el concepte de la mirada més àmplia a què em referia, vull fer un esment especial al dia 26 de juliol, un dia més que important: el Parlament aprovà, amb un consens amplíssim, la Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears. Gràcies, presidenta: fa un any us vaig demanar aquí mateix que peguéssiu una darrera empenta a aquesta llei, i aquí mateix us comprometéreu a fer-ho. Avui és una realitat. Gràcies, de bell nou, i gràcies també a tots els qui l'han impulsada i hi han treballat: director general, secretaris autonòmics, conseller... Gràcies, perquè aquesta llei és bona per a les Illes i, per tant, és bona per a la seva universitat pública.

També al juliol es començaren a tramitar les convocatòries dels programes «SOIB Recerca i Innovació» i «SOIB qualificats – primera experiència», que permetran que més d'un centenar de joves tinguin un contracte de treball vinculat a la recerca i innovació. Gràcies a les direccions generals implicades: Model Econòmic i Ocupació, i Política Universitària i Recerca. Aquest és un exemple més de col·laboració entre institucions. Estem segurs que, en pròximes edicions d'aquestes convocatòries o de semblants, aconseguirem millorar-ne la gestió.

La darrera edició de l'U-rànquing de les universitats espanyoles ens ha deixat l'agradable sorpresa que la UIB empata en el primer lloc estatal a l'hora d'estudiar els graus de Bioquímica, Biologia i Física. En el cas de Bioquímica, l'empat és amb la Universitat Rovira i Virgili; a Biologia, amb les universitats Pompeu Fabra, Barcelona i Autònoma de Madrid, i en Física, amb les de Barcelona i Autònoma de Madrid. En tots els casos, el preu de la matrícula a la UIB és gairebé la meitat que el de les altres, i les taxes d'incorporació al mercat laboral són millors en el nostre cas. Tenim altres empats notables: per exemple, a Psicologia, que figura en el quart lloc, juntament amb les Universitats de Lleida, Còrdova, Granada i Complutense de Madrid, també amb més bons preus i més bones taxes d'inserció laboral.

I ara venen les males notícies: hem baixat posicions en el rànquing de Xangai 2022 respecte del de 2021 (ben igual, tot s'ha de dir, que moltes universitats espanyoles). Sense ser condescendents, crec que cal, però, explicar-ne el context, perquè s'entengui el text. Les dades que fa servir aquest rànquing per a l'edició de 2022 corresponen al quinquenni 2016-2020; la producció dels anys 2021 i 2022 no hi està considerada. És cert que baixem en les àrees de Turisme i Oceanografia (en les quals la UIB figurava entre les 75 primeres universitats), però així i tot ens situem entre les 100 primeres del món. Retrocedim també en Ciències Agrícoles (d'estar entre les 300 primeres passem a estar entre les 400 primeres) i en Ciències de la Terra (de 400 a 500).

Ens mantenim, però, entre les 300 primeres universitats del món en Ciències de l'Atmosfera, Ecologia i Física (en alguna de les quals havíem millorat al rànquing de 2021 respecte dels d'anys precedents), i entrem, per primera vegada, en les primeres 500 en Educació. Tot això d'entre les més de 30.000 universitats que hi ha al món, de les quals el rànquing en selecciona i n'avalua 2.000 i escaig. Tot això, en poc més de 40 anys: abans de 1978, les Illes simplement no existien en el mapa contemporani de generació de coneixement.

En aquest punt cal fer, però, una darrera observació quant a competitivitat a què també ha al·ludit la Secretària General: en el període gener de 2019 a juny de 2022, la UIB és la universitat de l'Estat espanyol que ocupa el primer lloc en percentatge d'articles altament citats (és a dir: articles que estan en l'1% dels més citats del món en el seu camp). I això no és un fet puntual: també és així en el període 2016-2020, i la tendència sembla que continua.

Presidenta: de les 84 universitats que formen el Sistema Universitari Espanyol, la de les Illes, la nostra universitat pública, és la primera en impacte científic. Sé que estimeu molt la UIB: aquí teniu, si cal, un motiu més per valorar-la i per invertir-hi. Perquè es creix a

través d'allò que es té, ens cal cuidar allò que tenim i que és bo, i conrear allò que emergeix i mostra potencial.

Aquest és, també, el nostre compromís com a equip de govern: convençuts que és així com aconseguirem ser la millor versió de nosaltres mateixos. Per això, volem consolidar i reforçar el nostre programa de foment de la recerca, i us demanem que ens ajudeu a fer-ho.

El curs que avui inaugurem ha de ser de consolidació dels canvis i actuacions empreses. En particular, serà l'any en què començarem a construir el Pla estratègic a què m'he referit, i que serà un veritable full de ruta dels anys que venen. Aquest pla conté 3 eixos clau: docència, recerca, i transferència i cultura, a més d'un eix de gestió (que ha de donar suport als eixos clau). S'hi afegeixen 4 eixos transversals: compromís social, projecció, innovació i digitalització, i bon govern i recursos humans. Ja sé que pot sonar molt abstracte, i més encara quan aquest pla —com tots els de la seva naturalesa— neix amb la finalitat d'abastar diversos anys.

Per fer-ho més senzill, deixeu-me que simplifiqui i que, per al curs 2022-2023, el resumeixi en cinc grans àrees: economia, recursos humans, energia, espais i nous estudis.

Quant a economia, el més destacable és que estam a punt, realment a punt, de signar un contracte programa amb el Govern, que establirà un marc pluriennal de finançament. Vull destacar i agrair el to distès, la complicitat i la voluntat d'ajut del director general i del personal tècnic que té al seu càrrec. Crec sincerament que la signatura d'aquest acord marcarà una fita molt important, tant per al Govern com per la Universitat. No diré ara res més d'economia, perquè gairebé totes les altres àrees que he esmentat tenen contingut econòmic (tal com, per naturalesa, ha de ser!). Tan sols demanaré que, una vegada més, vulgueu donar un darrer impuls a aquesta iniciativa.

Quant a recursos humans —no podem oblidar que les persones constitueixen l'actiu més important d'una institució—, hem calculat allò que anomenem «plantilles ideals mínimes», tant de personal docent i investigador com de personal d'administració i serveis, i, juntament amb la Direcció General, hem elaborat un pla per arribar a assolir gradualment aquests mínims. Com sovint s'esdevé, el camí que duu a una fita, resulta tan o més interessant com la fita mateixa, i així, entre altres coses, aquest curs estrenarem una aplicació informàtica per a la gestió de la dedicació acadèmica del personal docent i investigador. És una primera passa del tot necessària i que reforça l'àrea de professorat, que hem començat a dotar d'estructura. Just una dada: el curs que ara inaugurem, estabilitzarem 121 places de professors i 93 de personal d'administració i serveis que estaven ocupades interinament des de feia massa temps. En aquest darrer

col·lectiu, esperem també poder ordenar i fixar, de manera progressiva, les més de 240 places que estan ocupades en comissió de serveis. També podrem començar a reforçar algun dels serveis a la comunitat universitària i impulsar-ne algun de nou, oferint, per exemple, suport psicològic als membres de la comunitat universitària o reforçant les capacitats de PortUIB. Això dependrà, en gran mesura, de com es concreti el pressupost per a l'any 2023. No miro, tampoc ara, a ningú...

Parlar d'energia és parlar d'actualitat, però també i sobretot, de futur. Al nostre programa electoral, apostàvem per un campus energèticament més sostenible i que contribuís a la mitigació del canvi climàtic. D'acord amb això, aquest curs passat ens hem adherit a la iniciativa Race to Zero de les Nacions Unides. Hem passat a formar part, doncs, de la major aliança d'actors compromesos a assolir zero emissions de CO₂ l'any 2050. Aquesta aliança, i pel que fa només al sector educatiu, aglutina més de 1.100 institucions d'educació superior, que juntes representen gairebé 11 milions d'estudiants. Hem dissenyat un pla que ens hauria de permetre esser autosuficients energèticament a final de l'any 2025. Aquest pla preveu actuacions de racionalització de l'ús de l'energia, de millora de l'eficiència energètica d'instal·lacions i edificis, i de solarització del campus. Pel que fa a les mesures de racionalització de la despesa energètica, hem de dir que l'Estat espanyol ens ha copiat, i que França i Alemanya segueixen el nostre exemple (probablement, sense saber-ho). Amb sort, i si finalment ens podem acollir al conveni de subministrament d'energia de les universitats del G9 tal com hem sol·licitat, les restriccions no seran tan severes. I, pel que fa a les actuacions de solarització i millora de l'eficiència energètica, els primers treballs començaran aquest curs. En aquest punt, hem d'agrair molt sincerament el suport i compromís de la Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica, i de manera particular del director general d'Energia i Canvi Climàtic.

I, espais. Si els recursos humans constitueixen l'element clau de tota institució, les instal·lacions són l'element instrumental que permet que aquesta desenvolupi la tasca que li és pròpia i compleixi així la finalitat per a la qual fou creada. Produir i transmetre coneixement: aquesta és la finalitat de la Universitat, i, per fer-ho, necessitem unes instal·lacions adequades i suficients. Si parlem d'un dels edificis de la Facultat de Ciències, resulta que no són ni adequades ni suficients. Ni tan sols dignes. Agraieixo de tot cor als directors generals de Pressuposts, de Fons Europeus i de Política Universitària i Recerca que acceptessin de participar en un petit *tour* guiat per qui us parla per la part més antiga de l'edifici Mateu Orfila. Aquestes instal·lacions, obsoletes en gran part, insuficients per mantenir l'actual nivell d'activitat, i encara més insuficients per permetre qualsevol tipus de creixement desitjable —especialment, en l'àrea d'economia blava, amb la futura implantació dels estudis de Ciències i Tecnologies de la Mar, i la seva

vinculació al futur pol marí de Palma— requereixen una remodelació i ampliació urgents. Necessitem de veritat unes instal·lacions noves, un edifici que sigui digne i adequat. No és un caprici. I cal que sigui suficient per impartir-hi els graus que ara ja oferim i els que tenim previst impartir en un futur: Farmàcia i Ciències i Tecnologies de la Mar.

També necessitem ampliar les instal·lacions de la seu de Menorca, més encara si volem impartir-hi el grau d'Enginyeria Informàtica el curs que ve. Moltes gràcies, conseller, per haver finançat la compra de l'edifici de la Costa d'en Macari, i gràcies pel compromís constant amb la Universitat.

Conseller, fa un any que ens proposàreu de fer part del Pla estratègic d'inversions de les Illes Balears. Moltes gràcies (i gràcies, presidenta!). Tal com vaig dir, aquest fet suposa un reconeixement explícit del paper que té i ha de tenir la Universitat en la transformació social i econòmica de les nostres illes, i alhora hauria de permetre el finançament d'algunes actuacions difícilment assumibles en el marc d'un pressupost ordinari, com les que acabo d'esmentar o com la nova residència per a estudiants a Palma.

Ara sí, ara sí que demano. Presidenta: necessitem, de veritat, dur a terme les actuacions en matèria d'espais que presentàrem al Pla anual d'impuls del turisme sostenible: un edifici nou per a la Facultat de Ciències i la nova residència d'estudiants a l'edifici de l'antiga presó de Palma. Aquestes dues intervencions formen part del conjunt de propostes que, de manera prioritzada, varem fer arribar al Govern de les Illes perquè es tinguessin en compte en el Pla estratègic d'inversions a què m'he referit.

N'hi ha més, i també sabem que després de 2023 vindran 2024, 2025... Això, si cap cataclisme no hi posa remei! Les Illes necessiten (i es mereixen) una Biblioteca Central. La Universitat té l'espai i el coneixement, el saber fer que es necessita. El futur districte tecnològic del Nou Llevant a Palma constitueix també una oportunitat en la qual posarem la nostra energia, el nostre coneixement.

Com he dit, el coneixement, el tenim, i les idees, també. El que no tenim són diners...

I, la darrera àrea: nous estudis. Sempre es demana quins nous estudis es posaran en marxa: com si fos fàcil engegar una nova titulació! (miro els vicerectors acadèmics, que comparteixen taula amb mi). Però sí: enguany començarà el grau de Belles Arts, a l'escola adscrita ADEMA, i el doble grau d'Educació Infantil i Educació Primària a la Facultat d'Educació.

Començaran també dos màsters universitaris nous: Edificació i Rehabilitació Arquitectònica, i Ciències de l'Activitat Física i l'Esport. I un nou doctorat: el Doctorat en Nutrició Humana i Patologies Associades. Sí: els màsters i els doctorats també existeixen.

El nombre de places de nou ingrés a Infermeria s'ha incrementat en 35: 30, a la Seu de Palma i 5, a la Seu d'Eivissa i Formentera. Recordem que el curs 2020-21, a la Seu de Menorca, l'oferta de places de nou ingrés en aquests estudis havia augmentat en 4. I aquí vull fer dos agraïments especials: l'un, a la Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia, en particular, a la degana i al seu equip, per la feina seriosa, continuada i constructiva; i l'altre, a les dues conselleries implicades: la de Salut i Consum, pels esforços per proporcionar places de pràctiques al servei públic de Salut, i la de Fons Europeus, Universitat i Cultura, pel finançament que ha fet possible aquesta ampliació i perquè, de la mà de la Direcció General de Política Universitària i Recerca, s'ha impulsat un programa de contractes predoctorals en aquest àmbit del coneixement. Aquesta actuació reforçarà, sens dubte, la molt lloable —no era gens fàcil— trajectòria iniciada i mantinguda pel Departament d'Infermeria i Fisioteràpia envers una realitat acadèmica, investigadora i docent de primer nivell.

També aquest curs que comencem, esperem tenir verificades les titulacions de grau de Farmàcia, Ciències de l'Activitat Física i l'Esport, i Ciències i Tecnologies de la Mar; i aprovades també per ANECA les modificacions necessàries per poder impartir el grau d'Enginyeria Informàtica a Menorca.

Quins reptes ens trobarem pel camí? Previsiblement, un canvi legislatiu de primer ordre: la Llei orgànica d'universitats, la LOU, serà amb tota probabilitat substituïda per la LOSU, la Llei orgànica del sistema universitari, la qual, juntament amb la molt recentment aprovada Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació, i el Reial decret Llei 32/2021, de 28 de desembre (Dia dels Innocents, i no és cap innocentada encara que ho sembli), defineixen un marc regulador que no només ens obligarà a canviar els Estatuts, sinó que alterarà substancialment la nostra manera de funcionar. En alguns aspectes, certament per bé, però en d'altres em temo que no tant.

Superarem aquests reptes, i ho farem com sempre ho hem fet: amb el treball de tothom, perquè és ben sabut que una institució cohesionada al voltant d'una visió i uns objectius comuns és més forta que la simple suma de les voluntats dels individus que la componen. El meu agraïment a tots els membres del personal d'administració i serveis, i del personal docent i investigador, pel seu esforç continuat per fer aquesta universitat millor cada dia. I un agraïment molt especial als membres del meu equip, en un sentit ampli: consell de direcció, gabinet del rector, directores i caps de servei: gràcies per les ganes i les hores que hi poseu; però, sobretot, gràcies per la complicitat, per voler construir la millor versió possible de la UIB. Això és tasca d'un equip, mai d'una persona.

I, per què tot aquest esforç?

Deia Peter Bauer, i jo el cito sovint, que «La pobresa no té causes, però la riquesa sí que en té», i afegeix que les causes de la riquesa són el coneixement i la col·laboració. I això situa la Universitat com un element indispensable en la generació de riquesa, de la que es mesura en termes dineraris i de la que no, perquè no podem oblidar allò que la Universitat és: un ecosistema de producció i transmissió de coneixement. Arrelada al territori i al servei de la societat: la de les Illes.

I en aquest punt em vull aturar un moment per agrair la presència, avui, aquí, de representants de tants i tants estaments socials: administració pública, però també empreses, sindicats, tercer sector, etc. La Universitat està al servei de la societat, ho torno a dir: no pot estar aïllada en una mena de torre d'ivori i necessita la societat per dur a terme la seva missió. Moltes gràcies per entendre-ho així. Moltes gràcies per demostrar-ho avui, amb la vostra presència.

Deia que la UIB està al servei de la societat de les Illes, per descomptat, però també i sempre, de la humanitat en general, perquè la Universitat moderna, com a institució, fa seus els valors de l'humanisme il·lustrat: els ideals de la ciència, la raó, l'humanisme i el progrés.

Ens cal posar-ho en valor i ens cal, sobretot, no renunciar-hi mai i defensar-ho quan calgui. Sempre hi haurà qui qüestioni aquests ideals, però cal tenir clar que la veritat no és opinable. D'aquí pocs dies, tindrà lloc a Ciutadella un congrés de terraplanistes. Estic segur que ningú no farà res per impedir-ho: per desgràcia, la ignorància voluntària no constitueix un delictes d'odi envers el coneixement.

I acabo, ara sí: la ciència, la raó, l'humanisme, el progrés..., suposen energia, informació. Són, doncs, maneres de lluitar contra l'augment d'entropia, aquella maleïda tendència de la natura que fa que envellim i ens desbaratem (els humans, els cotxes i les institucions). La ciència, la raó, l'humanisme no poden aturar el pas del temps, però poden permetre que les societats i les institucions es renovin, i això —en aquesta escala— és una manera de guanyar la partida al temps, aquest «fenomen emergent de la complexitat».

Sèneca deia que «el temps que tenim no és curt, és que en perdem molt».

Que el curs que ara comença sigui ben profitós, que omplim aquest temps de vida, més que no pas la vida de temps.